

Ert diarienummer: M2007/2061/Mk

Till: Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet
103 33 Stockholm

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG:s, yttrande över förslaget att lägga samman myndigheterna Statens strålskyddsinstitut, SSI, och Statens kärnkraftsinspektion, SKI.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, har beretts tillfälle att lämna synpunkter på det rubricerade förslaget och lämnar härmed in ett yttrande. Föreningen tar inte ställning i frågan om en sammanslagning av myndigheterna bör genomföras men punkterna nedan bör beaktas av en utredning av och vid ett eventuellt beslut om en sammanslagning. MKG har följande att anföra:

1. Vikten av att de bästa traditionerna hos respektive myndighet präglar den nya myndigheten

Inledningsvis vill Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, betona vikten av att de bästa traditionerna vid de två nuvarande myndigheterna tas till vara vid en sammanslagning. Om så blir fallet kan en sammanslagning ge fördelar, annars kan sammanslagningen bli negativ för säkerheten vid reaktordrift och vid kärnavfallshantering. I dagsläget har de olika myndigheterna olika syn på miljöbalkens betydelse inom kärnteknik- och strålskyddsområdet, på vikten av en öppen verksamhet som är lätt att granska, på vikten av ett oberoende gentemot kärnkraftsindustrin och på vikten av goda relationer med allmänheten och miljöorganisationer. Endast om dessa frågor hanteras rätt av den nya myndigheten och dess ledning kan sammanslagningen bli en förbättring.

2. Vikten av att fokusera på skydd av människa och miljö

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att den nya myndigheten fokuserar på skydd av människa och miljö och inte

lägger fokus på tekniska detaljer. Den nya myndigheten måste kunna hantera de juridiska relationerna mellan miljöbalken, kärntekniklagen och strålskyddslagen på ett sätt så att miljöbalkens syfte och tillämpning används för att styra den kärntekniska utvecklingen i en hållbar riktning.

3. Vikten av att tillämpa en öppen tolkning av offentlighetsprincipen

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att den nya myndigheten tar offentlighetsprincipen på allvar. I detta avseende sköter SSI för närvarande offentliga handlingar på ett mer öppet och konsekvent sätt än vad SKI gör, speciellt vad gäller kontakterna med kärnkraftsindustrin inom kärnavfallsområdet.

4. Vikten av att allmänheten och miljöorganisationer ses som viktiga aktörer

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att den nya myndigheten ser allmänheten och miljöorganisationer som viktiga aktörer. För närvarande har myndigheterna olika syn på vikten av att allmänhet och miljöorganisationer tillåts ha insyn och även påverka granskningsarbetet inom kärnavfallsområdet. SSI har en välvilligare inställning till att miljöorganisationer kan delta eller observera möten där kärnkraftsindustrin är med. SSI har utvecklat ett arbete med referensgrupper när olika frågor ska granskas eller positioner utvecklas. SKI ser med större skepsis på närvaron av miljöorganisationer, åtminstone när det gäller kärnavfallsfrågor.

5. Vikten av kritisk och oberoende granskning

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att den nya myndigheten tar sin roll som kritisk och oberoende granskare på yttersta allvar. I dagsläget kan de två myndigheterna ha olika syn i samma frågeställning. Det kan dels bero på att de har olika roller men som det handlar inte sällan om att SSI har en mer kritisk hållning till kärnkraftsindustrin än vad SKI har. Den nya myndigheten måste vara oberoende av kärnkraftsindustrins intressen och måste värna om allmänhetens och samhällets intressen.

6. Vikten av rätt val av ledning

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att den nye generaldirektören, GD:n, för en ny myndighet har en bred förståelse för miljöfrågor och intresse för att tillämpning av miljöbalken måste få påverka den framtida kärntekniska utvecklingen. Framförallt inom SKI finns det en syn att kärntekniklagen fortfarande bör vara allenarådande för att styra kärnteknisk verksamhet. Exempelvis har SKI arbetat tillsammans med den kärntekniska industrin i försök att minska

miljöödomstolens inflytande, bland annat på möjligheterna till att sätta villkor enligt miljöbalken. SSI har generellt en välvilligare syn på miljöbalken.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det dessutom är viktigt att den nye GD:n har en hög ämbetsmannamässig integritet så att den nya myndigheten och dess tjänstemän känner vikten och möjligheten av att utföra ett av industrin helt oberoende gransknings- och prövningsarbete. Myndigheten måste i större utsträckning än dagens SKI kunna ta för industrin försvårande, men av miljöskäl viktiga beslut, och dessutom i tid.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, vill betona att vid val av ny GD är det viktigare att personen har förtroende hos miljörörelsen och allmänheten än att personen har kärnkraftsindustrins förtroende. Detta eftersom personen i första hand har att bevaka allmänintresset och inte industriella särintresse.

7. Vikten av att se över hur sammanblandningen av rollen som övervakande och prövande instans ska kunna hanteras

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att utredningen av en sammanslagning av myndigheterna ser över hur sammanblandningen av rollen som övervakande och prövande myndighet ska kunna undvikas. Detta är särskilt viktigt inom kärnavfallsområdet. SKI har där övervakat utvecklingen av kärnkraftsindustrins, SKB:s, över 30 år gamla slutförvarsprojekt för använt kärnkraftsbränsle. Myndigheten har genom en lång rad beslut, framdrivna av en industri som av myndigheten nästan uppfattas som en annan myndighet, gjort preliminära säkerhetsbedömningar och tagit ställning till metod- och lokaliseringsval. Denna övervakande process gör det svårt för myndigheten att vid en framtida prövning av en ansökan från industrin om att få bygga ett slutförvar göra en bred förutsättningslös och oberoende utvärdering av industrins projekt.

8. Vikten av kompetensförstärkning och ytterligare medel inför den kommande granskningen av kärnkraftsindustrins ansökan om att få bygga ett slutförvar för använt kärnkraftsbränsle

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att den nya myndigheten får rejäla resursförstärkningar för granskningen av kärnavfallsfrågor. MKG gör bedömningen att även vid en sammanslagning av kärnavfallsavdelningarna vid de två myndigheterna behövs det ytterligare medel för att förstärka granskningskapaciteten vid myndigheten inför en ansökan från kärnkraftsindustrin 2009 om att få bygga ett slutförvar för använt kärnkraftsbränsle. Granskningskapaciteten bygger nu på att ett relativt litet antal personer kommer att klara av den ökande arbetsbelastningen. Om inte dessa personer kan avlastas finns risk för att

myndighetens granskningsresurser urholkas. Dessutom bör medlen som finns tillgängliga för externa expertgrupper inom kärnavfallsområdet (OVERSITE/INSITE) ökas. Slutligen bör medlem som den nya myndigheten får tillgång till ur Kärnavfallsfonden för egna utredningar inom kärnavfallsområdet stärkas.

Göteborg som ovan,

Johan Swahn
kanslichef, MKG

070-467 37 31
johan.swahn@mkg.se